

PRZYSIĘGLY (75) *part praet act*

sg m N przysięgły (14). ◇ G przysięgłego (6); -ého (3), -(e)go (3). ◇ D przysięgł(e)mu (3). ◇ A przysięgłego (4), przysięgły (1); -ého (3), -(e)go (1). ◇ I przysięgłym (2). ◇ f N przysięglą (1). ◇ I przysięglą (1). ◇ pl N m pers przysięgli (26). *subst* przysięgł(e) (2). ◇ G przysięgłych (9). ◇ A m pers przysięgł(e) (4). ◇ I m przysięglémi (1). ◇ du I m (*cum nm*) przysięgł(e)ma (1) *UstPraw* E2.

Sł stp notuje, Cn s.v. przysiężny, Linde bez cytatu.

1. *Zobowiązany przysięgą do pełnienia swoich obowiązków, zaprzysiężony; iuratus* *Modrz, Calep, JanStat, Cn; iureiurando adstrictus a. comprobatus, sacramento imbutus a. rogatus Cn* (72) : *Procuratorowie pieniądze ktorzy znaimv movią, [...] mayą bycz przyięgli ComCrac* 18v, 15v, 18v; á łzkodę obwieć wożnym y dwiemá fláchćicomá: A ieśliby wożnego álbo fláchty niemogł mieć/ tedy dwiemá człowieki przyięglémá ktoreykolwiek wśi *UstPraw* E2, K2; *iuratus – Przifięgli. Calep* 571b; *Sędziowie Ziemłcy y Grodzcy/ Podłędkowie/ Pifárze/ niech będą przysięgli SarnStat* 269; *A Pifarz polny/ który ie [poruczniki i towarzysze] popifowác y munłtrowác będzie/ przysięgłym ma bydz. SarnStat* 434; *A któryby pifarz łam przy áktách Grodzkich ołobą łwą wltáwicznie nie był áni miełzkał: áby łzłáchćicá ośiádlégo y przysięglégo zá Podpiłká przy áktách Grodzkich miał SarnStat* 1157, 324, 336, 444, 458, 459 (20); *VotSzl* E.

przysięgły komu (1): *Naprzod kiedy Bifkupá mianuiećie y połwiewác maćie/ tedy kielká Bifkupow przyięgłých Papiężowi przy namniey dwu do tego połwiewácánia wzywácie. KrowObr* 127.

W połączeniu z nazwą funkcji (29): *ZapWar* 1545 nr 2646; *aby jedno ci sami przysięgli sędziowie a pisarze a nikt iny nie zastawał przy namowach dekretu. Diar* 95; *POzew tedy iełt wezwánie Perłony wedle Práwá/ przes przyfyęglégo Sługę Mieylkiego/ przed obliczność Sędzięgo. GroicPorz* pv; *tedy Woyt dáie Wożnemu Ziemłkiemu przyfyęglému moc ku pozywánium takim listownym pozvem GroicPorz* p2, p2 [2 r.], p2v, p3v, p4, qv; *Abowiem tho iáko wrzędnicy przyięgli Páná łwego/ tznície muśicie KrowObr* 132, 127; *dayze tho nam miły Pánie/ áby Koronna Przysięglá Rádá/ v Krolá náłzego ná tym Seymie ważna byłá OrzRozm* F2, L4v; *nie z Tyránnem łwowlolnym/ ále z Królem przysięgłym/ á ktemu łwiętołliwym y łzczodrołliwym Pánem łwym/ o Exekucyá mówimy. OrzQuin* Cv; *Káżdego ktory łię do przysięgi bierze/ ołobno Pifarz przysięgły przesłuchawa. ModrzBaz* 86, 63, 95v, 125; *A załz nie podobniey było wrzędnikowi przysięglému nie w łwey/ ále w cudzey rzęczy wierzyć/ niź tym zbrodniom kázác w łwey rzęczy przysięgác? GórnRozm* G2v; *Pifarz Ziemłki Podpiłká przysięglégo chowác ma SarnStat* 1157, 321, 486, 488, 574, 847, 1218; *Do czego Instigator ołobny przysięgły y wprzywileiowány byćby muśiał/ y Pifarz łkárbowy teź przysięgły y dobrze ośiádlý* *VotSzl* E2.

W połączeniu szeregowym (1): *A ták wam opowiadamy: ábyście onégo A.B. wzywáli iáko prawdzíwego/ wczynionégo/ przysięglégo/ y wiernégo Wożnégo SarnStat* 574.

W przeciwstawieniu: »przysięgły ... nieprzysięgły« (1): (*nagł*) *NA VIZIĄ. (-) Po Scrutinium łłufłznie idźie Vizia: bo ták łwiádkowie bywáią przysięgli, á tu nieprzysięgli SarnStat* 773.

W charakterystycznych połączeniach: *przysięgły(-a) biskup, instygator, komornik* (2), *krol, pisarz* (4), *poborca, podpisek* (3), *rada koronna* (2), *rzecznik, sędzia, sługa (miejski a. urzędowy)* (5), *łwiádek, urzędnik* (2), *wojt, woźny* (3).

a. *W funkcji rzeczownika:* »przysięgły« = ławnik, pomocnik wójta w sprawach sądowych i czasem też administracyjnych (11) : ábyfmy [...] lift Párgáminowy potwierdzenia Przywileiu [...] / y owfzem przez wśelkiego podeyźrzenia y przygány / z łtrony tegóz Wóytá / y Przysięgłych przed Námi przyniešiony / [...] raczyli on potwierdzić *SarnStat* 951, 955; [*OrdunekGórn* 25].

W połączeniu z określeniem miejsca działalności (3): á Wóytowie / Sołtyši / y inni Lównicy / Przysięgli królestwa náłzého / od tych / którzy łie práwuią / [...] wyciągáią po dziewiąci wiárdunk łzerokich grofzy Práłkich *SarnStat* 953; z Szłachtą / Ráycmi / Wóytmi / Lówniki / Przysięglémi Miałt / z Sołtyfmi y Vrzędniki wši / [...] vczyniliłmy ziazd y Séym *SarnStat* 954, 955.

W połączeniach szeregowych (5): áby łkaźni y Prává w Máýdeburgu nie kupowano / y także v Miałt Królestwa náłzého v Sędzi / Wóytów / Lówników / Przysięgłych *SarnStat* 955; będzie wolno im od wśytkich Sędzi / Wóytów / Sołtyłów / Lówników / Przysięgłych / tak miałt iáko wši wśyftkim / którzy łie práwuią / áppellować / odzywać *SarnStat* 955, 953, 954 [2 r.].

Wyrażenie: »przysięgły prawa« = *iuratus iuris JanStat* (2): oznáymuiemy [...] Iż z łtrony łławetnych Woytá y Przysięgłych práwá náłzého naiwśłzého Niemieckiego Zamku Krakowłkiego próśbá byłá vczynioná *SarnStat* 951; á co łełcze gorłzého / przerzeczeni Wóytowie / Sołtyši / Lównicy / Przysięgli práw Niemieckich / gdyby mieli czynić koniec dołtáteczny práwuiącym łie [...] áby przedawáli práwo naiwśłzé *SarnStat* 954.

2. *Mający wartość przysięgi* (1) : á tegom [słów rozkazania twego, Panie] iłcie nigdy myłłá práwie przyłięglá vmyłłił nieodłtępić. *RejPs* 183.

3. *Wyrażenie:* »przysięgły list« = *umowa państwowa dotycząca zawarcia przymierza* (1) : Przyłięgły ná kopyá lift wprzod wywiefzono / Ktory po wśyftkim woyłce głośno obwiefzczono. *CzahTr Gv*.

4. *Sprzymierzony* (1) : Bundgenofz. Sprzzymierzony [!]/ Przysięgły: Et, W łpolnym przymierzu będący. *Confoederatus. Calag* 106a.

Synonimy: **1.a.** asesor, ławnik, poradnik, przysadnik, przysądnik, przysłuchacz, trybunalista; **4.** sprzymierzony.

Cf **NIEPRZYSIĘGLY, PRZYSIĄC, PRZYSIĘŻNIK, PRZYSIĘŻNY, [PRZYSIĘŻONY]**

MN